

Suomen ainutlaatuinen työeläkemalli Euroopassa

Työeläkevakuuttajien hallinnon peruskoulutus
5.5.2022

Janne Pelkonen
yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö
Työeläkevakuuttajat Tela
Twitter: @JiiPelkonen

1. EU-oikeudellinen asema
2. Eläkepolitiikka EU:ssa
3. Eläkejärjestelmän kestävyys ja riittävyys vertailussa

Ennakkokysymys: Mikä on suurin tulevaisuuden haaste eläketurvan järjestämisessä Suomessa?

1. Rahoituksen kestävyys **94 %**
2. Eläkeläisköyhyys
3. Päättäjien päätöksentekokyky **6 %**
4. Kansalaisluottamus
5. Muu, mikä?

Eläkeuudistusten ajurit ja hidasteet viimeisten 10 vuoden aikana

**Väestön
ikäntyminen 1#**

**Heikot
instituutiot**

**Ultramatalien
korkojen aika
(muuttumassa?)**

**Työmarkkinoiden
muutos ja ”uusi
työ”**

**Henkilökohtaiset
eläkevapaudet**

1. EU-oikeudellinen asema

Eläkkeiden näkökulmasta tärkeät EU:n perusarvot ja -oikeudet

**EU edustaa sosiaalista
markkinataloutta**

Perusoikeuskirja

- tasa-arvo, syrjimättömyys, vanhuus, etc.

Perusvapaudet

- sisämarkkinoiden toimivuus
- työvoiman liikkuvuus

Sosiaalinen ulottuvuus

- riittävä sosiaalinen suojelu, köyhyyden ehkäiseminen
- korkea työllisyys

Kestävä julkinen talous

- Kasvu- ja vakaussopimus, talous- ja työllisyyspolitiikoiden koordinointi

Millaisia eri eläketyppejä EU:ssa on?

Pilari I Sosiaaliturva

- Lakisääteinen sosiaaliturva
- Pakollinen
- Kollektiivinen riskienjako
- Verot tai maksut
- Työeläke, kansaneläke
- Sosiaaliturvan yhteensovitus EU:ssa 883/2004

Eläkkeitä voidaan tarkastella yksinkertaistaen pilarijaon avulla. Useimmissa maissa eläketurva on sekoitus eri pilareihin kuuluvista osista.

Pilari II Työsuhteen kautta kertyvät eläkkeet

- Perustuu työmarkkina-sopimukseen
- Pakollinen tai vapaaehtoinen
- Yksityisesti hallinnoitu
- IORP-regulaatio

Pilari III Lisäeläkkeet

- Yksityinen eläkesäästäminen
- Vapaaehtoinen

**Työeläke ei kuulu EU:n sisämarkkinoilla
kilpailtavien vakuutusmuotojen piiriin,
vaikka toimeenpano on
osittain yksityistä.**

EY-liittymissopimuksen (1994) ehdot yksityisalojen työeläkevakuuttajille

**Vain eläketoiminta
on sallittua**

- TEL-toiminta eriytetään muusta vakuutustoiminnasta.

Syrjimättömyys

- Jäsenvaltioiden vakuutusyhtiöt voivat toimia Suomessa, mutta samoin edellytyksin kuin kotimaiset toimijat.

Mitä ”vakiintunut käytäntö” mahdollistaa

- Työeläketoiminnan Suomessa, kotimaan säännöillä ja valvonnassa
- Kollektiivisen riskien jakamisen
- Sijoitustoiminnan riskien ja potentiaalisten tuottojen kansallisen määrittelyn
- Työeläkerahastoinnin tilastoinnin julkiseen talouteen (pros & cons)
- Työmarkkinaosapuolten rooli työeläkeyhtiöiden hallinnossa
- Liittymissopimuksen rajaus vakuutustoimintaa koskevasta EU-säätelystä ei anna vapaalippua muusta EU-säätelystä...

Kenen tulisi päättää eläkkeistä EU:ssa?

1.

Perustetaan yhteinen eläkeunioni

2.

Pidetään nykyinen jaettu toimivalta

3.

Yksinomaan jäsenvaltiot

2. Eläkepolitiikka EU:ssa

Mikä eläkkeissä kiinnostaa EU:ssa?

Kestävyys

= rahoituksellisesti kestävät eläkejärjestelmät

- Talouden näkökulma:
 - **Väestörakenteen muutos**
 - **julkistalous**
 - Rahastoimattomat eläkevastuut
 - Työmarkkinat (mm. eläkeikä)
 - Ikääntymisen alueelliset vaikutukset

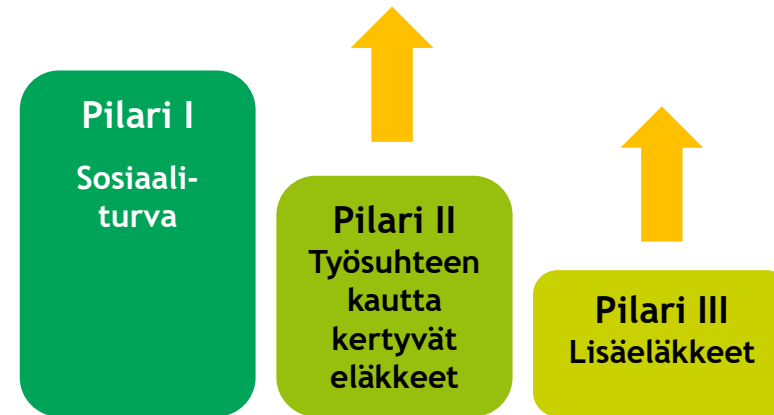
Riittävyys

= riittävät eläke-etuudet

- Sosiaalinen näkökulma:
 - turvattu vanhuuden toimeentulo, eläkeköyhyyden kitkeminen
 - **Sukupuolten eläkekuilu**
 - **Itsensätyöllistäjät**
 - Työllisyys tulevien eläkkeiden näkökulmasta

Komission eläkepolitiikkaa 2020-luvulla?

- Edelleen painopisteenä lisäeläkkeet
 - ”Multipilarimalli”
- EU-maiden suoriutumisen mittaaminen
 - Myös kansalaisten tiedonsaanti eläkkeistä
- Työurien pidentäminen
 - Eläkeikien nosto & varhaiseläkkeiden poistaminen
- Sosiaalinen pilari vuonna 2017 ja 2021
 - Haavoittuvat ryhmät ja elinkaariajattelu
- Ikääntymisen vihreä kirja 2021
 - Sopeutuminen, hopeatalous, missä väestöpolitiikat?
- Hyvinvointivaltion ja sosiaalisen suojelun tulevaisuus -työryhmä
 - Odotetaan loppuvuodesta 2022

**Lisäeläkkeet voivat
täydentää lakisääteisiä eläkkeitä, mutta
eivät korvata niitä.**

Tauko 15 min
klo 13:45-14:00

3. Eläkejärjestelmän kestävyys ja riittävyys

Miten arvioitte, että Suomen eläkemalli pärjää EU-vertailussa?

1.

Eläkemenot tulevaisuudessa?

2.

Riittävä toimeentulo eläkkeellä?

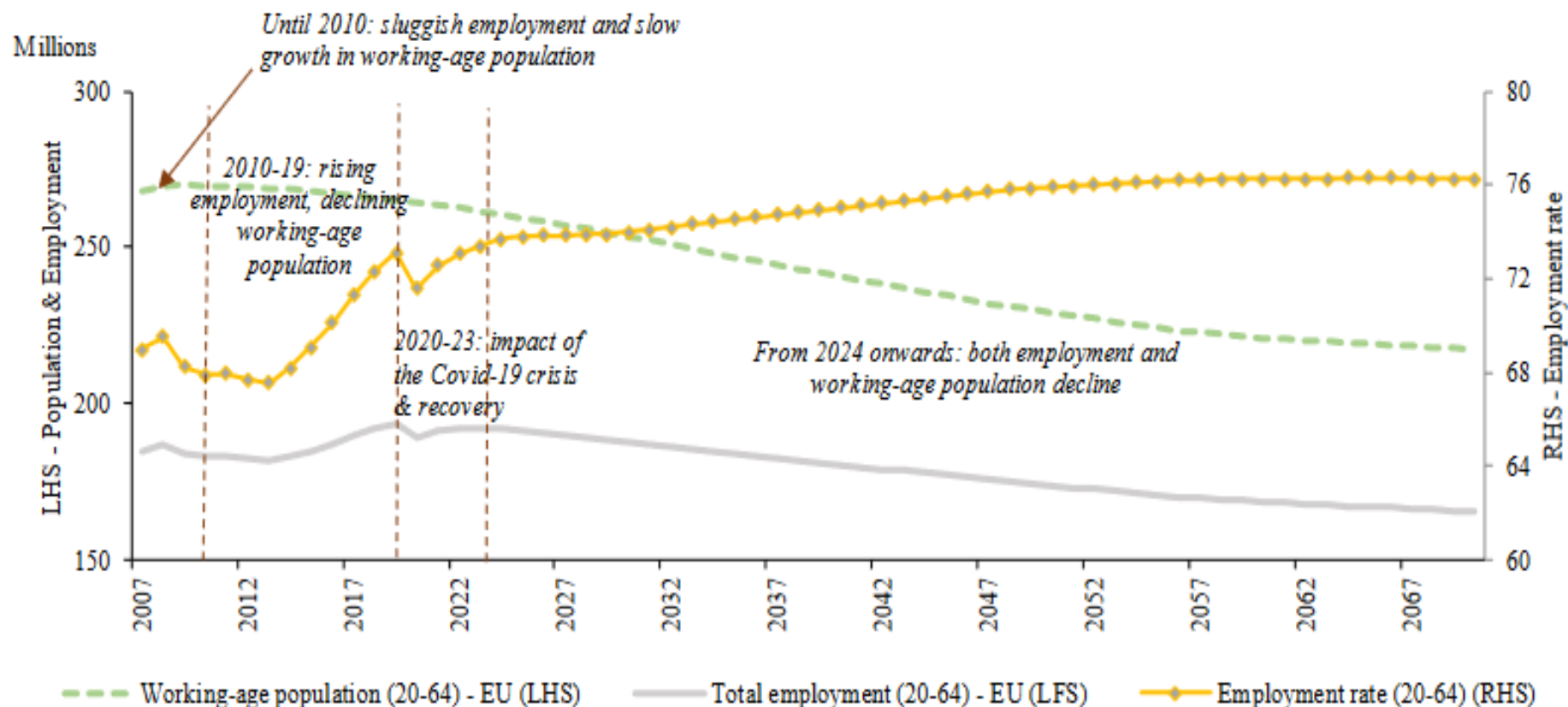
Arvioi asteikolla 1-5 siten, että:

- 1 on erittäin hyvin
- 5 on erittäin huonosti

**Euroopan väestöllinen ja
taloudellinen merkitys globaalissa
mittakaavassa pienenee.**

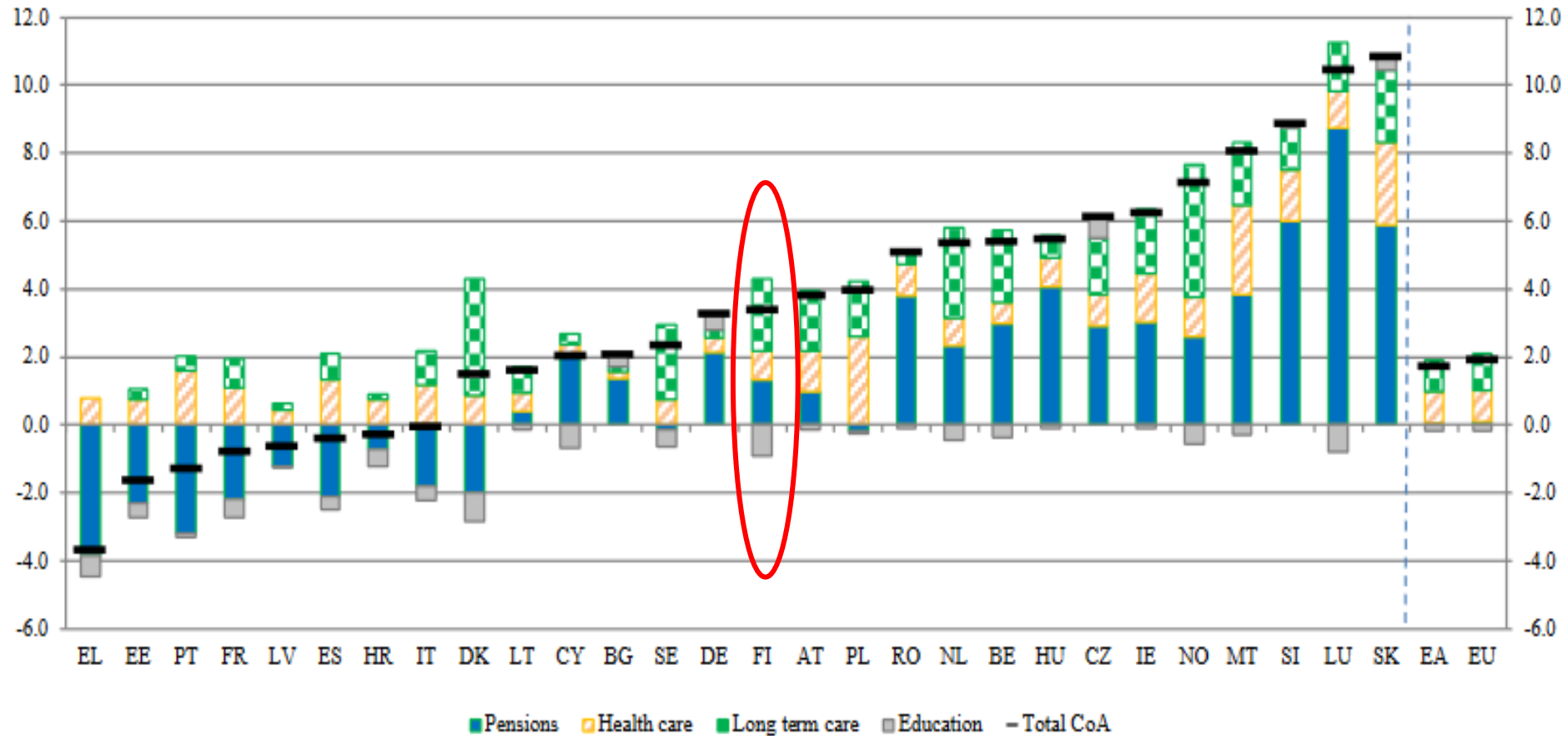
Väestötekijä vaikuttaa negatiivisesti työvoimaan EU:ssa

Graph 3: Population and employment developments (million), EU

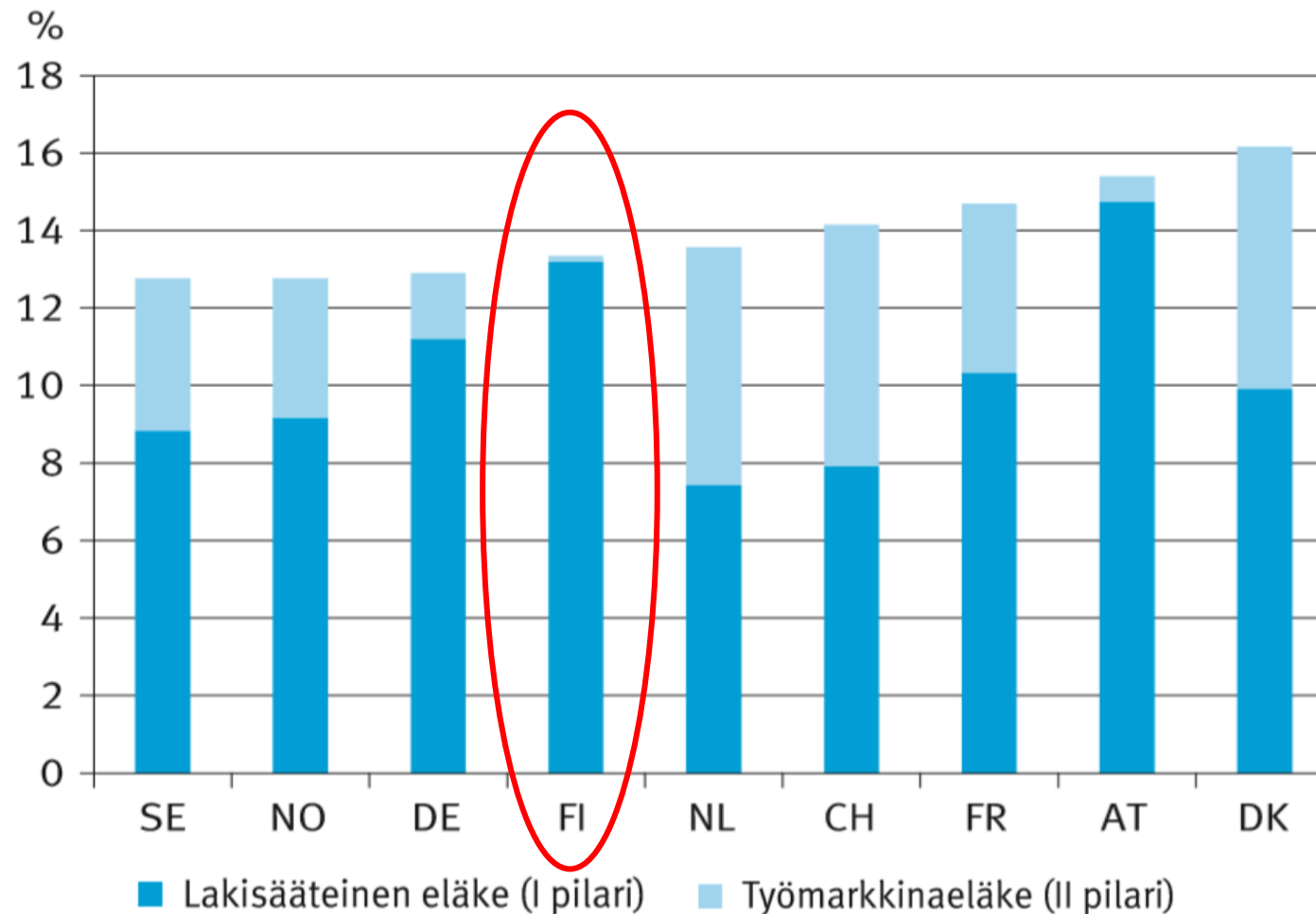

Eläkemennoissa (2019-2070) on isoja eroja jäsenvaltioiden välillä

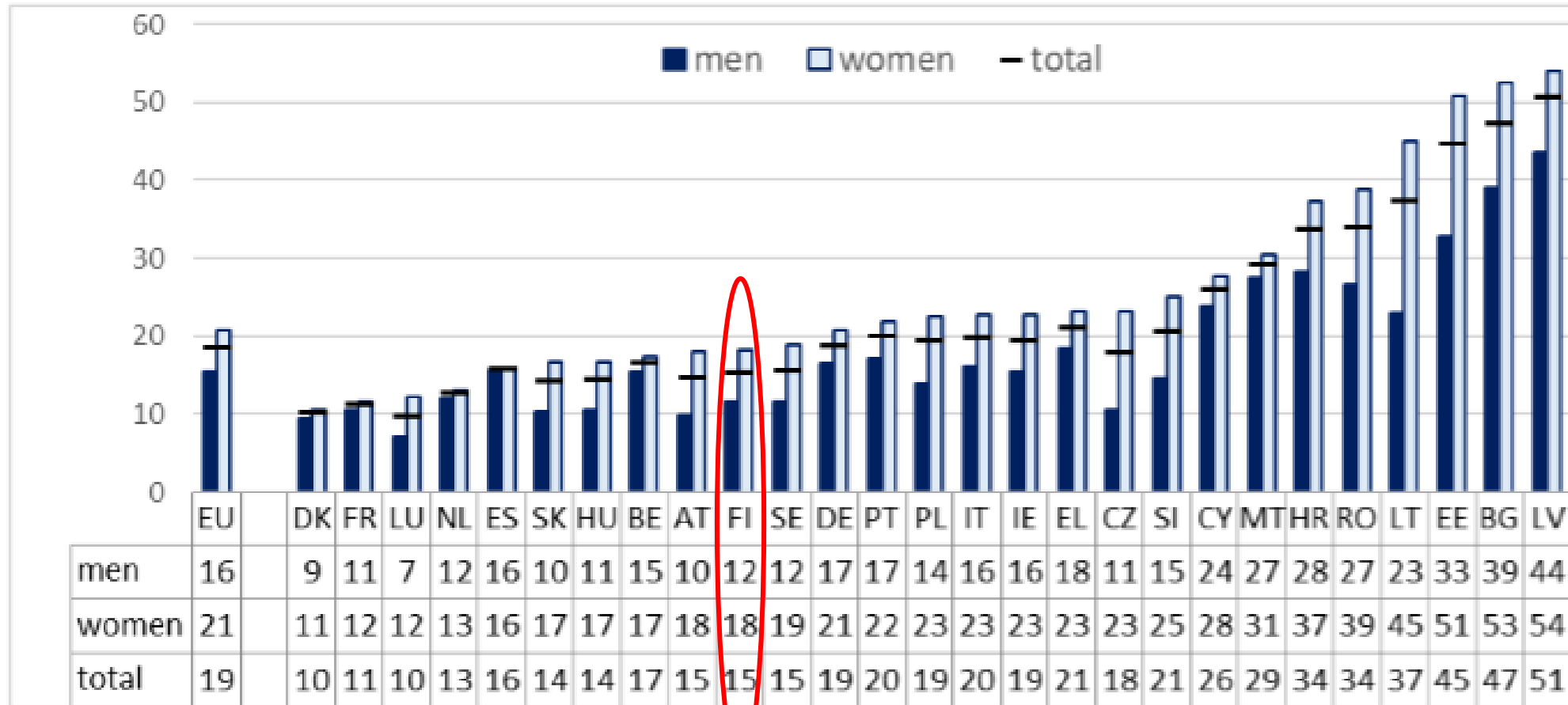
Graph 5: Projected change in age-related expenditure (2019-70), by expenditure component, pps. of GDP

Mitä eläkkeet kokonaisuudessaan maksavat eri EU-maissa (%/bkt)

Yli 65-vuotiaiden pienituloisuus (arope): Suomessa hyvin vähän syvää köyhyyttä

Suomen mallin ominaisuuksia verrattuna muihin EU-maihin

- Vahva lakisääteinen eläketurva.
- Homogeeninen eri työntekijäryhmille.
- Vertikaalinen oikeudenmukaisuus on huippua. Eri tulotasoilla hyvin samankaltaiset korvausasteet omaan työuraan nähden (EU COM 2021).
- Yksinkertainen rakenne. Tukee työvoiman liikkuvuutta.
- Eläkeläisten väliset tuloerot ovat pienet (EU COM 2021).

Päätökset omissa käsissä myös tulevaisuudessa

- Suomen **eläkedesign on uniikki EU:ssa** → EU-oikeudellisen aseman turvaaminen.
- **I-pilarin** eläkkeet ovat vahvasti **jäsenvaltioiden toimivallassa**, poikkeustilanteita lukuun ottamatta.
- **Lakisääteiset eläkkeet** ovat avainasemassa haavoittuvien väestöryhmien eläkkeiden turvaamisessa.
- **Suomi pärjää varsin hyvin** eri mittareilla kv-vertailussa.
- Eläkesektorin **lobbausvoima** Brysselissä (EU) on rajallinen.
- Eläkerahastoihin kohdistuu jatkossa mielenkiintoa EU-tason **verotuksen (FTT) ja investointitarpeiden** näkökulmista.

Kiitos!

Janne Pelkonen
janne.pelkonen@tela.fi